ИНТЕРВЮ ЗА РАДИО „СВОБОДА“
23 юни 2009 г.

– Мисля, че дори и най-непримиримите ви противници ще се съгласят, че вашите книги – „22 юни“, „23 юни“ и „25 юни“, посветени на събитията през 1941 година, са написани с неподправена страст. Има хладнокръвни историци, които се отнасят към предмета на изследването си безстрастно, но вие безспорно сте увлечен човек, увлечен в търсене на истината за Втората световна война, истината, която съветските историци са криели и изкривявали. Как се роди това ваше увлечение?

– Не е увлечение, все пак е работа. Зароди се много отдавна, вероятно някъде към 1983 – 1984 година. И преди се интересувах от това, но към 1983 година, когато Андропов беше още жив, успях (този глагол ще изглежда странен на съвременния читател, но не беше лесно) да видя съветските централни вестници от 1939 година – „Правда“ и „Известия“.

Успях да видя тези вестници, както и голяма карта на цяла колона на „Правда“ – с разделянето на Полша, разделянето на Финландия, „Договор за дружба и граница“. За него нищо не беше споменавано в нито един училищен учебник, в нито един учебник за висшите училища. А сега той беше пред мен – този Договор за дружба и граница между Съветския съюз и фашистка Германия от 28 септември 1939 година. Това силно мое впечатление още тогава, през 1984 година, го отразих в много дебела обща тетрадка с черна подвързия, която пазя и до ден-днешен.

– Имате забележителен предшественик – Александър Некрич. В съветските времена, както вие сте се добрали до вестниците от 1939 година, аз успях да стигна до екземпляр от знаменитата му книга „1941, 22 юни“. Беше удивително издание. Книгата, пусната официално от съветско издателство през 1965 година, впоследствие беше забране-

на, иззета от библиотеките, иззета отвсякъде, а авторът ѝ бе смачкан по най-безжалостен начин. Ще се съгласите ли, ако кажа, че Александър Некрич е ваш учител?

– Категорично няма да се съглася с казаното от вас. Моята съдба абсолютно не прилича на тази на другаря Некрич. Другаря Некрич са го смачкали: това означава, че са го изгонили от съветски университет и са го натъкмили да работи като професор в американски университет. Това не е най-тежкото наказание, което е спохождало съветския човек за седемдесет години съветска власт, имало е и по-лоши наказания.

Колкото до онази книга, донякъде съм запознат с историята на появата ѝ в хрушчовската епоха, когато започва да се създава тази нова, поредна „истина за войната" – във връзка с това, че само един е бил лошият човек. Всички са били добри, всички са били герои, забележителни пълководци, като един човек целият съветски народ се вдигнал, но имало един лош човек, който пречел на всичко, – Йосиф Висарионович Сталин. И от гледна точка на тези представи, на тази поредна „истина", беше написана книгата на Некрич. Той би получил за нея поредна Държавна награда, но идва небеизвестният „октомврийски преврат". Хрушчов е свален, поставят Брежнев, онази истина е обявена за неистина, хрушчовският период е наречен „волунтаризъм" и така с изтръгването на предишния хрушчовски период попада под ножа и книгата на Некрич.

Тази книга в днешно време представлява само исторически и литературен паметник. Написаното в нея днес е напълно и безусловно опровергано от новия масив документи, които са вкарани в научно обръщение, от трудовете, излезли през последните двайсет години. Затова тази история няма нищо общо с това, което за себе си и за останалите наричам „нова историография на Великата отечествена или на Втората световна война".

– Каква е тази историография и каква е вашата истина за войната?

– Тази историография започна с книгите на Суворов, започна с почти литературната, художествено-публицистична книга на Бунич „Операция „Буря", „Грешка в третия знак" и

така нататък. После са, според мен, изключително ценните трудове по този въпрос на Мелтюхов, бяха публикувани и много документи, а това всъщност е най-главното.

Що се отнася до моята „истина", в книгите си Суворов е спрял на прага на 22 юни. Ами по-нататък? С него не сме в отношения на полемика. Просто той е писал за едно, а по-нататък аз правя следващата хронологична стъпка. Суворов писа, че Съветският съюз, Сталин, „колективният Сталин" много се е старал, стремил се е към разпалване на европейска война, целенасочено и осъзнато е помогнал на Хитлер да започне война, да се обвърже, да не се изплаши (Хитлер е можело да се изплаши, но той много му е помогнал да не се изплаши) да започне общоевропейска война. Сталин също е успял да се пооблажи и през лятото на 1941 година се е готвел не само да се намеси в европейска война, но и да навлезе в Европа, тоест да започне голямомащабна настъпателна операция на запад от вече значително изместените съветски граници. Това е написаното от Суворов и аз съм съгласен двеста процента с него.

По-нататък възниква следният напълно логичен въпрос: след като дълго, старателно и с огромни усилия се е готвел за поход към бреговете на Атлантика, защо след една-две седмици Червената армия отлита до границите от 1939 година, а след още три месеца немците вече са край Ленинград, Тихвин и Москва? В моите книги отговарям на този въпрос. Ако се изразя пределно кратко, отговорът е в това, което се нарича човешки фактор и мотивация. Всъщност подвежда човешкият фактор.

Имало е много дивизии, много танкове, много самолети, огромна линия от укрепления по новата граница, огромна линия от железобетонни укрепления по старата граница, огромно количество боеприпаси – всичко е имало. Имало е четири милиона и осемстотин хиляди души във въоръжените сили в началото на войната, пет милиона са били повикани през първата седмица след обявяването на мобилизацията, до края на войната са били мобилизирани, по различни данни, или дванайсет, или четиринайсет милиона души. Тоест предоставеният ресурс в разпореждане на пълководци като

Жуков е пет плюс дванайсет-четиринайсет милиона въоръжени мъже. При такъв ресурс Червената армия отлита за три месеца от границата до Москва, защото ресурсите са налице, но мотивация липсва.

А при липсата на мотивация, на умение страшната сплав „не умея и не искам": не искам, защото не умея, и не умея, защото не съм искал да се науча, води до това, че тези колосални планини от въоръжение са били захвърляни от двете страни на пътищата и понякога твърде много са пречели на настъплението на немците. Съществувал е например 1-ви механизиран корпус, един от най-добрите в Ленинградския военен окръг, имало е 3-та танкова дивизия, която е повоювала с танковата дивизия на Манщайн един или максимум два дни. По-късно Манщайн ще пише в спомените си, че изключително трудно са се придвижвали на изток, защото пътищата са били затрупани със захвърлената бронетанкова техника на тази дивизия. А в архива в Подолск със собствените си ръце държах документ, написан на парче кой знае от какво, може би на хартийка, поставяна в кутията на цигари „Беломор", написан от същия този Берзарин, който в победната 1945 година става военен комендант на Берлин. Написаното е команда до тази несъществуваща само след два дни дивизия: да се събере останалият личен състав и да се отведе за преформиране.

– Бих желал да поясня за нашите слушатели, че в книгата си „22 юни" подробно разнищвате и громите известната на всички от училищния чин теза, че Съветският съюз не е бил готов материално-технически за войната и че през юни 1941 година е бил въоръжен много по-зле от Германия. Доказвате, че всичко е било обратно.

– В дадения случай нямам заслуга и липсва каквато и да било новост. Защото това е факт. Знаете, че хипотезата на Коперник е гениално научно озарение. Виждаме, че слънчицето се движи, но по умствен път трябва да се достигне, че ние се движим около него. А кой е имал повече, е въпрос на познаване на факти и документи. Доколкото си спомням, през 1988 – 1989 година за първи път бяха публикувани реални числа за броя на съветските механизирани корпуси,

танкове, бронирани автомобили, камиони и самолети. Тоест към началото на 90-те години целият този фактически материал беше достъпен, бе публикуван от мнозина историци. Още веднъж насочвам вниманието към забележителния труд на Мелтюхов, който се нарича „Пропуснатата възможност от Сталин". Затова тук няма нищо ново. Възможно е просто повнимателно да съм се вгледал в този факт. Всички са знаели, че немците в района на Югозападния фронт, тоест в Украйна, са имали, условно казано, 750 танка, а във всички съветски механизирани корпуси на Югозападния фронт танковете са били 5500. Като че ли е ясно, че 5500 е повече от 700, но ако на този факт се обърне внимание, би могло човек да се замисли над него.

– Още един важен детайл от книгата „22 юни": разглеждате загадките в началото на войната, когато като че ли са съществували явни признаци, че някой от съветското командване работи за Хитлер, отдава противоречи на съветските интереси заповеди – например за Брестката крепост. А вие пишете: „не вярвам". Мисля, че е важно нашите слушатели да разберат, че в никакъв случай не сте конспиролог.

– Безспорно е, че не са нужни каквито и да било конспироложки версии, тъй като военната катастрофа от лятото на 1941 година е събитие от такъв мащаб, което просто, според моето разбиране, не може да се помести в рамките на конспироложки схеми. Защото подобна катастрофа, подобен разгром, подобна разруха винаги е резултат от действията на гигантски сили, а не на заговор на трима-четирима злоумишленици.

– Защо истината за причините за разгрома през 1941 година се разкрива толкова трудно? И онази държава я няма отдавна, и всички генерали от много време са в гроба, а непрекъснато се оплаквате в книгите си, че много документи са засекретени. Какво и защо крият? Има ли рационално обяснение?

– Зададохте много интересен въпрос, но той е многослоен. Ще се опитам да разрежа слоевете. Колкото до станалото през лятото на 1941 година, за това има отговор. Имало е

разгром – колосален, чудовищен разгром. Захвърлено е било огромно количество техника, от порядъка на 10 000 – 12 000 танка в продължение на един месец, съпоставим брой самолети за месец и половина, общият брой на пленените и дезертиралите през лятото и есента на 1941 година двойно е надвишил изходната численост на действащата армия, тоест на петте западни военни окръга към 22 юни. Имам глава в книгата, която се нарича „Толкова и още веднъж толкова". Ето колко е било, малко над три милиона и още веднъж толкова – това е броят на военнослужещите от Червената армия, които са попаднали в плен или са дезертирали. Тук няма загадка, тези числа и факти са налице, тях всъщност никой и не ги оспорва особено.

Причината, поради която става това, както и нейното оценяване, винаги ще бъдат въпрос на хипотеза. Това в дадения случай не е въпрос на архиви. В никой архив няма хартийка, на която да е написано, че катастрофата от 1941 година е станала поради това и това. Подобна хартийка не съществува и ние няма как да я открием. Но както ми се струва, фактите, които са известни, които са дадени в огромния брой страници на моите книги, са напълно достатъчни, за да се направи извод. Има напълно разбираеми неща. Виждаме, че Червената армия е загубила за половин година шест милиона и триста хиляди броя стрелково оръжие. Няма как подобно количество стрелково оръжие да бъде потрошено.

Съществува статистика за структурата на загубите. Например на Централния фронт, в района на Брест и Гомел, за четирийсетте дни на съществуването му са загубени като безследно изчезнали единайсет пъти повече, отколкото загинали и убити. Има колосални и отдавна известни на всички числа за пленниците. Те се знаят и по съветски, и по германски документи. Налице е достатъчно известна, подробна история на съветските механизирани корпуси, които за два, три или четири дни, без да влязат в огневи контакт с противника, губят до 80 % от своите танкове. Няма как да бъдат потрошени толкова танкове.

През септември 1939 година Червената армия на същата тази местност, в Западна Беларус и Западна Украйна, е гро-

мила остатъците от полската армия, вършела е това, което е наричано „освобождаване“ на Западна Беларус и Западна Украйна. За две седмици на същата местност, при същите климатични условия, са изпотрошени 10 – 12 % от танковете на различните механизирани бригади. Такъв е диапазонът. Всъщност повредена е една десета. Но няма как за три-четири дни да се изпочупят 80 % от танкове, които са били в изправност. Затова, от една страна, както ми се струва, има повече от достатъчен брой косвени свидетелства, че цялата тази планина от оръжие е захвърлена. Но ако пожелаем документално, в тесния смисъл на думата, потвърждение, няма да го открием никога.

Документално потвърждение може да бъде само кинохроника със звук, с устройство за дата в ъгъла, която да показва как боец от Червената армия зарязва танка, псува на майка и тръгва към близката гора. Няма да открием такава кинохроника за всеки от тези 10 000 – 12 000 танка, а дори и да открием, ще ни кажат, че е монтаж. Затова според мен в този случай проблемът с архивите няма кой знае какво да промени. Имаме достатъчно факти. Проблемът е в нещо друго.

На обществото, на съвременното руско, на бившето съветско, не му достига смелост или желание да признае тези факти. През тези години съм получил огромен брой електронни писма, отзиви и обсъждания на моите книги и статии. Виждам, че някои в прав текст пишат: „вървете всички на майната си“, като споменават: „на мен не ми трябва нито истината на Солонин, нито някаква друга истина, не желая да мисля какво е правил дядо ми, искам да обичам моя дядо“. Няма защо да се възразява – това е абсолютно нормална човешка позиция. Но вероятно на някакъв етап трябва да се стигне до равнище, на което все пак да се споделят любовта и уважението към дядото (абсолютно необходимо качество за човек, дядото трябва да се обича, да се уважава и да му се помага) и готовността да се види с нормален поглед, без розови очила, историята на собствената страна.

– Обърнах внимание на това, че много често се позовавате на „Военно-исторический журнал“, но главно на броевете от 1989 – 1991 година. За последен път имаше

споменаване на това списание в новини съвсем наскоро, във връзка с предизвикала скандален резонанс статия, в която се казваше, че Полша едва ли не сама си е виновна, че Хитлер я е нападнал. Затова искам да ви попитам: какво се случи с това основно професионално списание на военните истории след времето на перестройката?

– С удоволствие бих преформатил въпроса ви. Според мен трябва да звучи така: какво толкова се е случило през 1989 – 1991 година с тази компания от хора, градили кариери, биографии и, извинете ме, квартири в Москва и големи пари, какво толкова се е случило с тях, че най-неочаквано да започнат да публикуват документи и с всички уговорки, с всички особености на стила – все пак някакви сериозни статии? Какво толкова ги е цапнало, че да вземат и в началото на 1992 година в първи и втори брой да публикуват онези знаменити „майски от 1941 година „Съображения" по плана за стратегическо развръщане на Червената армия, където черно на бяло е написано, че не бива инициативата да се предоставя на германската армия, и, разбира се, трябва да се нанесе изпреварващ удар. Интересно е какво толкова ги е осенило, за да започнат изведнъж поне до известна степен да публикуват реални документални свидетелства? За мен това е известна загадка. Може би са усетили или пък им се е сторило, че властта се променя?

Наскоро излезе чудесна книга на Александър Гогун със страховито, булевардно заглавие „Сталинските командоси", но под това се крие изключително ценен труд за партизанското движение в Украйна. В него са ползвани данни от друг украински изследовател. Той е анализирал 302 лични дела на полицаи и на ръководители от средното звено на създадената от немците полиция в окупираната територия на Украйна. Ако паметта не ме лъже, всеки четвърти е бивш служител на НКВД, бивш член на Комунистическата партия или бивш секретар на районен партиен комитет. Такива ми ти работи.

Тоест има определена част от хора, които бързат преди всички да засвидетелстват своето почитание към всяка нова власт. Както помним, през август 1991 година на някои, включително на мен, им се струваше, че властта се проме-

ня, но всеки реагираше на това по свой начин. Ето че и те решиха да засвидетелстват почитанието си към новата власт. По-късно се изясни, че властта не се променя, всички са по местата си, но се наричат по друг начин. Вече не е първи секретар на областен комитет на КПСС, а глава на областна администрация. Всичко се върна по местата си. Сегашното състояние на съветската и руската военноисторическа наука, на Института за военна история, на Академията на военните науки, ръководена от другаря Гареев, е нормалното, естественото за тях състояние. Случилото се през 1989 – 1991 година с тях е временен обрат.

– Новата историография за войната, за която споменахте в началото на нашия разговор, това сте вие и Суворов, или има много други изследователи и усещате, че редиците ви са достатъчно плътни?

– Дори и дума не може да става, че може да са две, три или четири фамилии. Например вече излязоха пет сборника с общото заглавие „Истината на Виктор Суворов". Заглавието пак е жълто, създадено от маркетингов отдел, но независимо от това излязоха пет много дебели книги, сборници със статии на най-различни автори, живеещи в Русия, Украйна, Америка и Европа, къде ли не, пишещи на различни езици, включително такива, които никога не са били съветски хора, родени като американци и немци, тоест това вече са десетки автори, създаващи новата историография на войната. Наскоро от тези пет сборника излезе книга в Германия – първата лястовичка на немски език със заглавие „Девет руски историци обвиняват Сталин". Разбира се, че не са две-три фамилии. Има многобройни сериозни трудове.

Някои поради кой знае какви причини се отклоняват от разсъжденията за световния ред, но при всички случаи разработват пластове, конкретни истории, въвеждат се непрекъснато нови факти, събитията се осмислят по нов начин. Налице са нормални, професионално направени описания на повечето военни операции през същата тази 1941 година, сериозни трудове по история на разузнаването, за предисторията на войната, за съветското военно планиране. Трябва на всяка цена да се спомене покойният вече полковник Боби-

лев. Човек от официалните среди, военен историк, но това не попречи да бъдат чудесни трудовете му за анализиране на съветското военно планиране, по-специално разбора на военностратегическата игра на Генералния щаб, проведена през януари 1941 година, когато на практика се отработва планът за нахлуване в Европа. Има десетки фамилии на работещи хора.

– Ето че стигнахме до сюжета на вашата книга „23 юни: денят „М". Казахте, че не водите полемика с Виктор Суворов, а продължавате неговото дело. Бих искал да уточня по какво имате съвпадения със Суворов и по какво се разминавате. Всъщност извинете ме за толкова личния въпрос, но вие приятели ли сте?

– С Виктор Суворов сме в най-добри отношения, но, за съжаление, те са задочни. Той достатъчно често ми се обажда, с него отношенията ни са напълно нормални, може да се каже, приятелски. Засега не сме имали възможност да пием брудершафт, но мисля, че всичко е пред нас.

А сега за сериозния въпрос. Мога много ясно да го формулирам с няколко думи. Виктор Суворов представи хипотезата, че Сталин е планирал да започне голямомащабна стратегическа настъпателна операция от западните граници на Съветския съюз в Европа през лятото на 1941 година. С това съм изцяло съгласен. Виктор Суворов потвърди хипотезата си с миниатюрното налично на негово разположение тогава количество късчета, подали се като шило от торба, късчета от съветски мемоари, полуявни публикации. Все пак моите книги са петнайсет години след излизането на първия тираж на „Ледоразбивачът" и имах възможност същата хипотеза да я потвърдя с различен архивен документален материал.

Втората хипотеза, предложена от Виктор Суворов, е, че Червената армия е претърпяла съкрушително поражение през лятото на 1941 година, защото се е готвела за настъпление и не е била в състояние да се отбранява. С това категорично не съм съгласен и смятам, че в тази хипотеза няма и един процент здрав смисъл. Виктор Суворов добре знае това ми мнение. Тук мненията ни не съвпаднаха. Смятам, че това е крайно несериозна идея. Нито една настъпателна операция

на Червената армия през лятото на 1941 година не приключва с нещо различно от понасяне на изключително тежки загуби. Затова няма съмнение, че Червената армия в състоянието, в което е била, не е била способна нито да настъпва, нито да се отбранява. Това според мен много интересно е отразено в книжката ми „25 юни". Простете ми за тази реклама. Там много интересно е показано как Червената армия се е опитвала да нанесе съкрушителен удар по финландските летища. В резултат на този съкрушителен удар е загубила двайсет и четири от собствените си бомбардировача и е повредила един самолет на финландско летище – трофеен съветски СБ. Така че с тази втора съставяща на хипотезата на Суворов категорично не съм съгласен.

– *Щом споменахте книгата „25 юни", нека да поговорим за втората Съветско-финландска война. Може да се каже, че още от детството ми съм живял на фона на тази война, защото вилата ми е край Ленинград и старата финландска граница (всъщност тя и досега не е разчистена, из гората на места все още има телени заграждения) минаваше през моя личен участък. Близо до верандата ми имаше стар финландски дзот и оттам изкопавахме гилзи и кости. Но не мога да кажа, че преди вашата книга съм знаел нещо за втората Съветско-финландска война. Вероятно това е първата монография в Русия за тези напълно забравени събития.*

– В този случай трябва да се откажа от остатъците от всякаква скромност и да кажа „да". Стигна се дотам, че когато работех в Подолския архив, за много документи, които вземах за проучване, моят подпис във формуляра беше първи. Представяте ли си за какво говори това? Шейсет години стотици доктори на историческите науки дори не са посегнали да вземат и да разгледат тези карти и документи. В известни случаи имаше още две-три фамилии, но никой не се беше занимавал сериозно с тази тема – война, абсолютно зачертана от съветската историография, от историческата памет на народа. Дори и да се споменеше нещо, то беше само в контекста на „участието на финландската военщина в хитлеристката агресия срещу Съветския съюз".

Разбираемо е защо никой не искаше да се споменава тази война. Защото едно е да се търсят и да се откриват обективни причини, защо е побеждавала изключително мощната германска армия (и наистина хитлеристкият Вермахт през първата му година е най-добрата сухопътна армия на XX век) и защо Червената армия е била бита и разгромена от такъв противник. В този случай би могло да се намери обяснение. Как обаче да се обясни с нещо друго, освен с липса на мотивация, разгромът, нанесен на Червената армия от финландската армия, в която подвижните съединения са на велосипеди? Това не е преувеличение и не е шега. Те са имали две подвижни съединения – което при немците е било, да допуснем, танкова дивизия, при финландците е било егерска бригада, чиято подвижност се е постигала с това, че по горските пътечки са се придвижвали с велосипеди. Има и съответната кинохроника. Очевидно е, че никой не е желаел да си спомня историята, как финландските велосипедисти са громили съветски механизирани корпуси.

– Ако не е била тази война, може би е нямало да я има и блокадата на Ленинград?

– Безусловно. Но трябва да се премахнат всякакви условности. Разбира се, че ако я е нямало тази война, блокада на Ленинград не би имало и не би могло да има. Защото Ленинград не се намира на полуостров, има я Финландската гара, същата, на която пристига Владимир Илич в пломбиран вагон, до града достига лента от железопътни линии. Затова ако не е била войната с Финландия, фактът, че немците са достигнали южните предградия на Ленинград, Мга на Ладожкото езеро, не би могъл изобщо да създаде блокада, защото от север към Ленинград се достига по железопътната линия през Кексхолм, Петрозаводск и по-нататък – накъдето искаш.

Само защото е била втората Съветско-финландска война, са станали възможни блокадата на Ленинград, целият този кошмар и гибелта на стотици хиляди души мирно население. Нещо повече, този кошмар другарят Сталин е можел да го предотврати с едно-единствено политическо решение. Още преди началото на войната (тогава цената на въпроса

би била различна), но дори и след започването ѝ все още би могло да се постигне споразумение. Фактически от края на есента на 1941 година там е имало примирие, въпреки че не е било официално. Ако Съветският съюз бе признал на Финландия правото да си върне териториите, анексирани през 1940 година според резултатите от първата война, и ако при тези условия би могло, а аз мисля, че това би било напълно реалистично, да се постигне мирно споразумение или поне примирие с Финландия с гаранциите на западните съюзници, тоест на англичаните и американците, биха могли да се възстановят железопътните съобщения с Ленинград. Тогава не бихме познавали думите „ленинградска блокада" и нямаше да знаем какво е това Пискарьовско гробище.

– Щом заговорихме в условно наклонение, ето още нещо хипотетично. Публицистът и военен експерт Александър Храмчихин неотдавна постави следния въпрос: Сталин е планирал да започне война с Германия, тук Суворов е прав, а и вие – също, но може би това би било по-добре за съдбините на света – не би го имало Освиенцим... Замисляли ли сте се над това?

– Да, има над какво да се замислим. Въпреки цялата ми дълбока и отдавнашна нелюбов към другаря Сталин все пак не мога да поставя на везните гибелта на десетки милиони хора, от едната страна, и успехите с репутацията на другаря Сталин – от другата. Дявол го взел, по-добре би било другарят Сталин да бе получил още нещо към своята репутация и да бе засилил политическата си капитализация, както сега казват, ако на тази цена биха могли да се спасят десетки милиони хора, които загинаха през тези четири години. Да, наистина би било по-добре за всички от нормална, човешка, хуманистична позиция, ако през май 1940 година Сталин бе ударил в гръб Хитлер.

А гърбът на Хитлер тогава е бил много хилав. Всичко, което е било боеспособно, е хвърлено на Западния фронт, тоест за нахлуване във Франция, Холандия и Белгия. На огромното пространство на цяла Източна Европа е имало седем германски дивизии, сформирани от резервисти с много ниска подготовка. Във всички окръзи за противовъздушна от-

брана на Германия не е имало нито един самолет, като само в Берлин е била една-единствена изтребителна група, в която е имало 43 изправни месершмита. В една от книгите си писах, че срещу един месершмит е имало два съветски бомбардировъчни авиационни полка. С такива сили другарят Сталин би могъл да перне в гръб приятеля си Хитлер през май 1940 година. В такъв случай Източна Европа, а и не само тя, би се оказала няколко години по-рано в лапите на другаря Сталин. Но ако на такава цена е било възможно да се спасят десетки милиони човешки животи, няма как да не съм „за".

– Твърде много отзиви предизвика публикуваната във вашия сайт статия за така наречения пир на победителите, за това, какво е ставало в Източна Прусия след влизането на съветските войски. Надявам се, че работите над този сюжет и следващата ви книга ще бъде на тази тема. Казахте обаче и това, че материалите не са достатъчни и ще се ограничите със статията. В такъв случай каква ще бъде следващата ви тема или имате намерение да продължите да разработвате сюжети от 1941 година?

– Не съм поет или писател и затова следващите ми теми се определят не от полета на вдъхновението, а от достъпа до едни или други информационни пластове. В началото на нашия разговор зададохте много добрия въпрос, какво е ставало с „Военно-исторический журнал" и други официални списания. Тоест на границата между 80-те и 90-те години имаше изригване на лава от вулкан и за тези няколко години стана достъпен известен обем, масив от документи. Този масив беше осмислен и обработен от историците, за които споменах, че създават новата историография на войната. Документалният масив от информация вече е обработен и осмислен. Може, разбира се, да се напишат шеста, седма, осма, девета и десета книга, но това едва ли ще бъде интересно и необходимо на когото и да било. А следващият скок, следващият етап в развитието на тази нова историография на войната ще стане възможен според мен само когато се осъществи следващото информационно изригване, тоест за целта трябва за пореден път да се вдигне с въже и кран статуята на Феликс Едмундович Дзержински.

– Едва ли това ще стане в близко време, въпреки че знае ли човек. Надникнах какво се пише в интернет форумите и в дискусиите за вашите книги и, казано честно, съжалих ви. Толкова омраза и злобни отзиви – при това често от хора, които не са чели книгите ви, но са сигурни, че сте враг. Разбира се, авторът не може да се радва, че неговите книги се обсъждат от диваци, които са почти неграмотни. Затова ви питам: как виждате идеалния си читател? Кой е той: студент, интересуващ се от история, възрастен човек, чиято по-голяма част от живота е минала в съветските времена? Към кого са насочени вашите книги?

– Първо, искам да ви обърна внимание, че по съвсем разбираеми причини не виждате панела за управление на моя сайт. На този сайт висят стотици писма, написани на абсолютно нормален език, доколкото разбирам, от хора на различни възрасти. Много от тях могат да ми бъдат и дядовци, а мненията им за книгите са положителни и ми благодарят. За което и аз съм им благодарен. Затова достатъчно спокойно се отнасям към истеричната реакция на хора, които дори не са докоснали моите книги, но някой си Вася им казал, че има един Солонин – русофоб, агент на ЦРУ, Мосад и Ми-6 едновременно.

За кого са написани книгите ми? Ами за хора на всякаква възраст, независимо от образователното им равнище. С всички сили се стараех да спазвам равновесието, книгата да е написана на човешки език, за да може да я чете и този, който няма дългогодишен опит за работа с документи, тестове и други такива, но и зад всяко число и всеки факт да има позоваване на някакъв сборник от документи.

Долових скрит въпрос в думите ви и мога да отговоря на него. Хората от по-възрастното поколение, и то тези, които са очевидци на войната, участници в нея, – най-малкото твърде значителна част от тях, се отнасят към книгите ми положително. Трябва да ви кажа, че хулителите са предимно от две възрастови категории. Това са московският „офисен планктон“ на 20–25-годишните, израснал в епохата на 147 долара за барел, когато Русия заедно с цената за барел нефт „се изправя, след като е била на колене“. Точно те се пре-

върнаха в най-яките патриоти. Забелязах и нещо интересно, една закономерност: колкото по-патриотичен е кресльото в интернет, логинът му непременно е англоезичен или немскоезичен. Никога няма да се нарече Вася, а Red Rat или нещо в този дух.

Освен тях има и други, които за себе си наричам „ветеран от лекциите в „червения кът". Тоест такива, които са на 60 – 70 години. Аритметиката е проста. Той няма как да е видял войната, че и следвоенните години, но десетки години е бил на лекции в „червения кът", слушал е какво е казвал партийният организатор, какво се е говорело на тържествените заседания, посветени на поредната годишнина от Победата. И точно тези „ветерани от „червения кът" наистина се отнасят крайно отрицателно към всякакви, не само мои, опити да се преразгледат остарелите митове.

Що се отнася точно за ветераните от войната, които са изсърбали всичко, повярвайте – в този случай не говоря за моите амбиции, а за оценка на възгледите – при мен са идвали хора, на които мога да съм внук, които ми благодаряха, със сълзи на очи ми казваха, че са благодарни за това, че към края на своя живот са могли най-после да видят, че истината за войната се е оказала написана на хартия, че вече не трябва да се предава от уста на уста. Получавал съм и писма, в които пише: „Мама загина в блокадата на Ленинград, колко жалко, че не доживя и не успя да прочете вашата книга „25 юни". Още веднъж повтарям, че не са важни моите амбиции и моето авторско удоволствие. Говоря за това, че хората от това поколение, ветераните от войната, а не „ветераните на лекциите в „червения кът", са чакали и са мечтали да доживеят деня, когато най-после истината за войната ще започне да се говори, пише, обсъжда публично, открито и без страх.